E-post: post@bivdu.no.
Org.nr. 992 876 875
Kontaktperson:
Inge Arne Eriksen, tel. 915 20 202

Besøk- og kontoradresse:
Kunnskapsparken, Markedsgt. 3, 9510 ALTA
Postadresse:
Rødsvingelveien 35, 9516 ALTA

Hasvik kommune

E-post: post@hasvik.kommune.no

Vår dato: 21.11.2025 Deres sak.

Vår ref.dato: Deres forvaltningsbrev av:

Bivdu – Høringsuttalelse vs. etablering av oppdrettslokalitet i Øyfjorden i Hasvik kommune.

Viser til Hasvik kommunes høring av utlegg av oppdrettslokalitet i Øyfjorden med høringsfrist 21.11.2025. Viser også til Bivdus brev av 06.07.2023 om *foreløpige innspill til høring av Areal- og Kystsoneplan i Hasvik kommune*, og brev av 27.04.2022 *Informasjonsbrev til fylkeskommuner og kommuner med sjøsamisk bosetting, ad. areal- og kystsoneplanlegging og annen bruk som kan berøre samiske interesser*, mail av 06.10.2022 samt til Veileder fra Kommunal- og Distriktsdepartementet av 30. juni 2022 som omhandler forvaltningens konsultasjonsplikt med berørte samiske interesser etter sameloven kapittel 4.

Bivdu er en sjøsamisk fangst- og fiskeriorganisasjon som her viser til foreliggende søknad om etablering av akvakulturlokalitet for oppdrett av laks i Øyfjorden. På grunnlag av faglige, miljømessige og samiskrettslige forhold gir Bivdu med dette en utvidet høringsuttalelse.

Bivdu anbefaler at søknaden om oppdrettslokalitet i Øyfjorden i Hasvik kommune avslås.

1. Innledning og bakgrunn

Øyfjorden er et sentralt sjøområde for lokalt fiske, sjøsamisk bruk og naturbasert næringsvirksomhet i Vest-Finnmark. Fjorden har tradisjonelt vært viktig for fiskeri med garn, line, juksa og mindre båter. Området er også en del av et større sammenhengende bruksmønster for sjøsamiske hushold, med sterk tilknytning mellom fjord, ressurstilgang, kultur og livsgrunnlag.

Etablering av lakseoppdrett i slike fjordområder må vurderes etter strenge krav til miljø, bærekraft og urfolksrettigheter. Oppdrettsindustrien er arealkrevende og har dokumentert påvirkning på økologiske og sosiale forhold.

I Øyfjorden er denne påvirkningen særlig kritisk da de lokale fiskerne mener at fjorden er en særlig viktig gyte- og fiskefjord for torsk.

2. Miljømessige konsekvenser

2.1 Lakselus og økosystembelastning

Lakseoppdrett er den største enkeltkilden til lakselus i norske kystområder. Lakselus påvirker både utvandrende smolt og gytelaks negativt. Øyfjorden ligger nær flere elver med sårbare stammer av villaks og sjøørret. Selv moderate økninger i lusepress kan gi betydelig dødelighet hos smolt.

Forskning viser at fjorder med terskler, slik som Øyfjorden, ofte har:

- høyere opphoping av luselarver,
- svakere spredning fra oppdrettsmerdene,
- større belastning på lokale bestander.

Lusepresset fra en ny lokalitet vil øke en allerede presset situasjon i regionen.

2.2 Rømming og genetisk påvirkning

Genetisk påvirkning fra rømt oppdrettslaks er vurdert som en av de mest alvorlige truslene mot norsk villaks. Finnmarks villaksbestander er små, stedstilpassede og sårbare. Rømming fra oppdrettsanlegg kan føre til:

- svekkelse av lokale genetiske tilpasninger,
- endret gyteadferd,
- redusert overlevelse i elveløpene,
- konkurranse om gyteplasser.

Skadeomfanget er ofte irreversibelt. Etablering av oppdrettsanlegg i Øyfjorden vil øke denne risikoen.

2.3 Sykdomsspredning

Oppdrettsanlegg kan være smittekilder for alvorlige sykdommer, herunder:

- ILA (infeksiøs lakseanemi),
- PD (pancreas disease),
- AGD (gjellesykdom),
- parasitter og bakterielle infeksjoner.

Slike sykdommer kan spre seg via vannstrømmer og fartøy. Vest-Finnmark har flere oppdrettslokaliteter og dermed et forhøyet regionalt smittepress. En ny lokalitet i Øyfjorden øker risikoen betydelig – både for villfisk og for andre anlegg.

2.4 Bunnpåvirkning og utslipp

Oppdrettsanlegg slipper ut:

- organisk materiale (avføring, fôrrester),

- næringssalter,
- kobber og sink fra notimpregnering, samt andre giftige forbindelser.
- rester av avlusingsmidler og andre kjemikalier som har en ødeleggende virkning for det marine økosystemet i området.

I små gytefjorder for torsk kan dette gi:

- nedslamming av gyteområder,
- oksygenmangel i bunnvannslag,
- svekkelse av bunndyrsamfunn som er viktige for økologisk balanse.

Øyfjorden vurderes som en god gytefjord for torsk og er et miljømessig sårbart område hvor oppdrett kan få særlig alvorlige følger for fjordens økosystem og resultere i at Øyfjorden - som er en meget viktig gytefjord for kysttorsk – blir forringet og ødelagt.

3. Arealbrukskonflikter

3.1 Sjøsamisk fiske og lokale næringsinteresser

Sjøsamiske fiskere i Øyfjorden driver tradisjonelt småskala fiske basert på sesong, lokale forhold og erfaringer over generasjoner. Oppdrettsanlegg medfører:

- Bortfall av særdeles viktige fiskefelt for kysttorsk og annen fisk.
- Bortfall av gytefelt for kysttorsk og annen fisk.
- Bortfall av sjøsamisk fiskerihistorie og tradisjon ved drift av garn- og line fangster fra området.
- Sjøsamisk fiske og opparbeidede historier fra fjorden vil gå tapt for fremtidige generasjoner pga. manglende fiskeplasser og bortfall av gyteområder for torsk.

Dette er svært problematisk i en sjøsamisk region der sjarkflåten og kombinasjonsnæringer er bærebjelker i bosetting og kultur.

3.2 Fortrengning av tradisjonell bruk

Sjøsamisk bruk av fjorden er ikke begrenset til økonomisk fiske. Den inkluderer matauk, kulturutøvelse og sosial praksis. Oppdrettsanlegg medfører økt båttrafikk, lysforurensning og støy, som samlet forringer fjorden som tradisjonelt brukt område.

4. Samiskrettslig vurdering

Bivdu legger til grunn følgende rettslige rammer:

4.1 ILO-konvensjon nr. 169

Denne konvensjonen, ratifisert av Norge, krever at urfolk:

- sikres medbestemmelse i bruk av tradisjonelle områder (art. 14),
- involveres i beslutninger om utnyttelse av ressurser i hav- og sjøområder de tradisjonelt har brukt (art. 15).

Oppdrett i Øyfjorden påvirker direkte sjøsamisk fiske og tradisjonell utnyttelse av fjorden, og faller dermed klart innenfor konvensjonens virkeområde.

4.2 FNs erklæring om urfolks rettigheter (UNDRIP)

Art. 19 krever:

- fri, forhåndsinformert og reell konsultasjon før staten vedtar tiltak som påvirker urfolk.

Art. 8 og 26 sikrer også retten til kultur, næring og råderett over tradisjonelle områder. Et inngrep som svekker muligheten til å utøve fiske i Øyfjorden er dermed et direkte inngrep i samiske kultur- og næringsrettigheter.

4.3 Sameloven kapittel 4 – konsultasjonsplikten

Etablering av akvakulturlokalitet i et sjøsamisk område er et tiltak som klart kan påvirke samiske interesser direkte. Myndighetene er derfor forpliktet til å gjennomføre konsultasjoner som:

- skjer i god tro,
- gjennomføres tidlig,
- er reelt innflytelsesrike og
- har som mål å oppnå enighet.

Bivdu vurderer at tiltaket innebærer så omfattende konsekvenser for sjøsamisk bruk at konsultasjoner ikke bare er nødvendige – de må være styrende for utfallet av saken.

Bivdu har konsultasjonsrett i alle saker som vedgår eller kan innvirke på sjøsamenes bruk av området (jf. Sameloven). Å tildele en oppdrettskonsesjon i Øyfjorden i Hasvik kommune vil direkte innvirke på sjøsamenes drifts og næringsforhold. Bivdu kan ikke se at Hasvik kommune i sin behandling av denne saken eller i sine planverk har involvert Bivdu som representerer sjøsamiske interesser i kommunens områder.

5. Samlet vurdering

På bakgrunn av:

- alvorlig miljø- og lusepåvirkning,
- risiko for rømming og genetisk skade,
- svekket bæreevne i et sårbart fjordsystem,
- store arealkonflikter med sjøsamisk fiske,
- og klare samisk-rettslige forpliktelser,

anser Bivdu det som ikke forsvarlig å etablere lakseoppdrett i Øyfjorden. Skal saken behandles videre krever Bivdu konsultasjon i denne saken (jf. Sameloven).

Et eventuelt vedtak om godkjenning vil etter vår vurdering være i strid med:

- føre-var-prinsippet i norsk miljørett,
- statens forpliktelser etter ILO 169 og UNDRIP,
- plikten til å sikre sjøsamisk kultur og næring,
- konsultasjonsplikten.

6. Konklusjon

- **Bivdu anbefaler på et tydelig og helhetlig grunnlag at søknaden om lakseoppdrett i Øyfjorden avslås.**
- **Oppdrettsetablering i dette fjordsystemet vil svekke miljøtilstanden, true villaks og sjøørret, fortrenge sjøsamisk fiske og kultur samt være uforenlig med statens urfolksrettslige forpliktelser.**

Mvh. Inge Arne Eriksen, leder i Bivdu